

Анализ ответов на вопрос о методах, которыми пользуются учителя при работе с аутентичными текстами на уроке, показал, что 83% учителей предпочитают чтение и перевод текста, 75% предлагают задания на выбор правильного или неправильного утверждения в соответствии с текстом, 58% используют пересказ или составление рецензии на прочитанный текст, 42% учителей отметили, что наиболее эффективным считают проведение ролевых игр на основе аутентичного текста.

На вопрос о том, какие современные технологии, методы, приемы используются при работе с аутентичными текстами, 50% опрошиваемых ответили, что используют проектную технологию, 33% используют интерактивные методы обучения, 25% – интегрированные уроки.

Следует отметить отсутствие в ответах педагогов упоминания информационно-коммуникационных технологий (ИКТ), которые в основном и обеспечивают реализацию современного подхода к обучению английскому языку. Путем внедрения ИКТ в процесс работы с аутентичными материалами (в том числе и текстами) осуществляется не только приближение обучения к реалиям современной коммуникации, но и повышение интереса, а следовательно, и мотивации школьников к изучению иностранного языка. Происходит интенсификация процесса овладения английским языком, что способствует более глубокому пониманию и прочному усвоению социокультурной информации, содержащейся в аутентичных текстах.

Заключение. Данные, полученные в ходе проведенного исследования свидетельствуют о том, что формирование социокультурной компетенции остается одной из важнейших задач при обучении иностранному языку в современной школе. Использование аутентичных текстов способствует, в первую очередь, преодолению разрыва между языком, которому обучают в школе, и языком, на котором люди общаются в реальной жизни, а также повышению интереса и мотивации учащихся к процессу обучения в целом. Самыми популярными среди учителей средствами формирования социокультурной компетенции оказались видео- и аудиоматериалы, а также газетные статьи. Несмотря на то, что анкетирование подтвердило необходимость использования аутентичных текстов при обучении английскому языку, современным формам работы с ними не уделяется достаточное внимание.

Таким образом, работа с англоязычными аутентичными текстами, как средством формирования социокультурной компетенции учащихся, позволяет: расширить представления об особенностях культуры стран изучаемого языка; повысить уровень владения учащимися языковыми и речевыми средствами межкультурного общения; посмотреть на свою культуру через призму сравнения с культурой стран изучаемого языка; воспитывать толерантность к проявлениям иноязычных культур и особенностям их представителей; повысить интерес учащихся к изучаемому языку и культуре.

1. Соловова, Е.Н. Методика обучения иностранным языкам : базовый курс лекций : пособие для студентов пед. вузов и учителей / Е.Н. Соловова. – 4-е изд. – М. : Просвещение, 2006. – 239 с.

ЗАПАЗЫЧАНЫЯ НАЗВЫ АДЗЕННЯ І ТКАННЫ Ў СТАРАБЕЛАРУСКАЙ ЛІТАРАТУРНА-ПІСЬМОВАЙ МОВЕ

Груніна У.У.,

*студэнтка 3 курса ВДУ імя П.М. Маішэрава, г. Віцебск, Рэспубліка Беларусь
Навуковы кіраўнік – Дзядова А.С., канд. філал. навук, дацэнт*

Запазычванне – натуральны і аб'ектыўны працэс моўных кантактаў, якія з'яўляюцца вынікам эканамічных, палітычных і культурных стасункаў паміж народамі ў працэсе іх гістарычнага развіцця. Лексічнае перайманне характэрна для ўсіх народаў свету, у тым ліку і для беларускага, на розных этапах іх моўнай эвалюцыі. Нягледзячы на значную колькасць навуковых прац у гістарычным мовазнаўстве, на сённяшні дзень застаецца да канца не закончаным разгляд найбагацейшага слоўнікавага складу старабеларускіх пісьмовых помнікаў. Актуальнасць нашага даследавання вызначаецца неабходнасцю больш дэтальнага аналізу побытавай лексікі, у тым ліку і запазычанай, якая дастаткова шырока функцыянавала ў старабеларускай літаратурна-пісьмовай мове XIV–XVII стст. А гэта, несумненна, дае магчымасць больш глыбока пазнаёміцца з лексічным багаццем беларускай мовы ў старажытныя часы.

Мэта артыкула – выявіць генетычныя вытокі і асаблівасці функцыянавання запазычаных назваў адзення і тканіны як часткі побытавай лексікі ў старабеларускай літаратурна-пісьмовай мове.

Матэрыял і метады. Крыніцамі моўнага матэрыялу для даследавання з'яўляецца лексікаграфічны даведнік А.М. Булькі “Даўнія запазычанні беларускай мовы” [1], а таксама яго навуковая праца “Лексічныя запазычанні ў беларускай мове XIV–XVIII стст.” [2]. Асноўнымі метадамі даследавання выступаюць класіфікацыйны, апісальны метады і метады сістэмнага аналізу.

Вынікі і іх абмеркаванне. Па словах А.М. Булькі, “ацэнка запазычвання як заканамернага працэсу ва ўзбагачэнні кожнай лексічнай сістэмы, выкліканага ўнутранымі патрэбамі моўнага развіцця, дазваляе бачыць у мовах, якія запазычваюць, не праяўленне заняпаду, а імкненне да паўнаты сродкаў

выражэння” [2, с. 3]. Актыўныя гандлёва-эканамічныя сувязі беларусаў з іншымі народамі ў часы сярэднявечча якраз і паўплывалі на пранікненне ў старабеларускую мову тых лексічных адзінак, якія сталі аб’ектам нашай увагі ў навуковым артыкуле.

Усе даследаваныя словы (81 лексема), аб’яднаныя агульным семантычным кампанентам ‘адзенне’ ці ‘тканіна’, уваходзяць у тэматычны разрад побытавай лексікі. Крыніцамі запазычаных найменняў з побытавым значэннем служылі, у асноўным, польская, нямецкая і цюркская мовы. У сувязі з гэтым у залежнасці ад крыніцы запазычвання вылучаныя намі для аналізу назвы адзення і тканіны, якія ўжываліся на старабеларускай моўнай глебе, мы размеркавалі на наступныя групы: 1) запазычаныя з польскай мовы; 2) запазычаныя з нямецкай мовы; 3) запазычаныя з цюркскай мовы.

Самая шматлікая група слоў – польскамоўныя запазычаныя (42 лексічныя адзінкі). З іх уласнапольскія трэба лічыць наступныя: *блямь (блань)* ‘кавалак футра пэўнай меры’ [2, с. 160]; *бретъ* ‘клін тканіны або футра’ [2, с. 106]; *виятыкъ* ‘дарожны плашч’ [2, с. 106]; *замшь (замешъ)* ‘замша’ [2, с. 106]; *каразия (каразия, каразея, каразь, каразыя)* ‘гатунак тоўстай суконнай тканіны’ [2, с. 106]; *карватка (корватка)* ‘від мужчынскага адзення’ [1, с. 141]; *кгачи (кгати)* ‘порткі, нагавіцы’ [1, с. 148]; *куфтеръ* ‘шаўковая ўсходняя тканіна’ [1, с. 183]; *мармурокъ* ‘футра чорна-бурай лісы’ [2, с. 110]; *обойчикъ* ‘каўнер’ [1, с. 221]; *парпьянь (парпиянь, порпьянь, пурпиянь, пурпурьянь)* ‘сукно цёмна-чырвонага колеру’ [1, с. 237]; *сукня* ‘сукенка, адзенне’ [1, с. 311]; *талеть* ‘гатунак шаўковай тканіны’ [2, с. 110]; *тимецъ (цимецъ)* ‘гатунак замшы’ [2, с. 110]; *тканица* ‘тонкая тканіна; вэлюм’ [2, с. 110]; *утерфинъ (утерхфинъ, интерфимъ, интерфинъ)* ‘тонкае сукно’ [1, с. 331]; *фалюндышь (фалендышь, фалюндушь, фолюндышь)* ‘гатунак сукна’ [1, с. 334]; *футро (хутро)* ‘звярыная шкура; кажух’ [2, с. 108]; *штаметъ* ‘гатунак сукна’ [2, с. 110]; *цындордотъ* ‘гатунак шаўковай тканіны’ [2, с. 111]; *чамара* [2, с. 110]; *шыдеръ* ‘гатунак сукна’ [2, с. 111] і інш.

Да групы польскамоўных запазычаных назваў адзення і тканіны адносіцца таксама назоўнікавая лексіка, якая прыйшла да нас у старажытны перыяд з іншых моў праз пасрэдніцтва польскай. Напрыклад: *атласъ (отласъ)* ‘гладкая шаўковая тканіна’ (польск. < араб.) [1, с. 33]; *бекешка* ‘мужчынскае паліто са зборкамі на таліі’ (польск. < венг.) [1, с. 40]; *газука* ‘доўгае верхняе адзенне’ (ст.-польск. < венг.) [1, с. 76]; *гарусъ* ‘назва тканіны’ (ст.-польск. < чэш.) [1, с. 80]; *гумераль (умераль)* ‘касцельнае богаслужэбнае адзенне’ (польск. < лац.) [1, с. 86]; *едвабъ* ‘шоўк’ (польск. < чэш.) [1, с. 105]; *жуница* ‘камізэлька’ (ст.-польск. < іт. < араб.) [1, с. 115]; *казыяка* ‘жаночы кафтан’ (ст.-польск. < іт. [1, с. 135]; *козакінка* ‘від кафтана’ (польск. < франц.) [1, с. 160]; *кошуля* ‘кашуля’ (польск. < лац.) [1, с. 174].

Наступная група па колькасці лексічных адзінак – гэта запазычаныя з нямецкай мовы (18 намінацый). Большасць найменняў гэтай групы была запазычана праз польскую мову: *брама* ‘край вопраткі, шляк’ [2, с. 106]; *индеракъ* ‘спадніца’ [1, с. 127]; *ирха (ерха)* ‘дублёная авечая шкура’ [1, с. 133]; *кафтанъ (каптанъ, кахтанъ)* ‘кафтан’ [1, с. 144]; *кгерлиця* ‘гатунак тканіны’ [1, с. 149]; *плюндыры (плюдры)* ‘штаны, нагавіцы’ [1, с. 245]; *рантухъ* ‘вялікая хустка’ [1, с. 273]; *шерстухъ* ‘ільняная хустка’ [1, с. 362], і толькі некаторыя з іх былі ўласна нямецкага паходжання. Напрыклад: *баволна (бавальна, бавелна)* ‘бавоўна, баваўняная тканіна’ [2, с. 105]; *блавать (бловать)* ‘каштоўная шаўковая тканіна пераважна блакітнага колеру’ [2, с. 106]; *мантель* ‘плашч’ [1, с. 197]; *стугъ* ‘хустка’ [1, с. 309]; *янгерь* ‘дамашняя куртка’ [2, с. 108].

У найменшым колькасным складзе прадстаўлены запазычаныя з цюркскай мовы (14 найменняў). З іх уласнацюркскія: *доломанъ* ‘гусарскі плашч’ [1, с. 99]; *епанча (епонча, опонча, опанча, апанча)* ‘шырокі плашч без рукавоў’ [1, с. 111]; *имамусъ* ‘гатунак тканіны ўсходняга паходжання’ [2, с. 113]; *кобенякъ (кабенякъ, копенякъ)* ‘від верхняй вопраткі з башлыком’ [1, с. 158]; *тегилей (тегилай, тягилай)* ‘лёгкае верхняе вопратка’ [1, с. 319]. Праз польскамоўнае пасрэдніцтва да нас прыйшлі такія слоўнікавыя намінацыі, як *габяный* ‘з тоўстага сукна’ [1, с. 76]; *дэлюра* ‘від верхняга адзення’ [1, с. 91]; *фаразия (фаразея, фарезыя, ферезыя, фаразыя)* ‘від верхняй вопраткі’ [1, с. 334] і інш.

Заклучэнне. Як сведчыць даследаваны матэрыял, большасць разгледжаных лексічных адзінак паводле сваіх генетычных вытокаў мае польскамоўнае паходжанне. Некаторыя запазычаныя назвы адзення і тканіны прадстаўлены некалькімі фанетычнымі (і адпаведна арфаграфічнымі) варыянтамі, што дае падставы меркаваць пра іх актыўнае ужыванне ў вусна-гутарковай мове нашых продкаў.

Разгледжаныя запазычаныя далучаюць сучасніка да сферы побытавай культуры нашага народа ў старажытнасці. Паглыбляючы звесткі пра старажытную пісьмовую спадчыну беларускага этнасу, прааналізаваны пласт старажытных побытавых запазычанняў дае магчымасць праводзіць назіранні над лёсам лексічных адзінак у працэсе моўнай эвалюцыі, вызначаць шляхі і спосабы фарміравання слоўнікавага складу беларускай мовы ў перыяд з XIV да пачатку XVIII ст.

1. Булыка, А.М. Даўнія запазычаныя беларускай мовы / А.М. Булыка. – Мінск: Навука і тэхніка, 1972. – 384с.
2. Булыка, А.М. Лексічныя запазычаныя ў беларускай мове XIV–XVIII стст. / А.М. Булыка. – Мінск: Навука і тэхніка, 1980. – 256 с.